

สภาพและปัญหาของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
ในโรงพยาบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร

นางสาว นิตรา ใจดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านหลักสูตรปริญญาตรีสาขาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974 - 582 - 503 - 4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018887: 117987869

STATE AND PROBLEMS OF BREASTFEEDING PROMOTION ACTIVITIES
IN PRIVATE HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS

Miss Nitra Chaidee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Education

Nursing Administration Program
Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974 - 582 - 503 - 4

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

นิทรา ใจดี : สภาพและปัญหาของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในโรงพยาบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร (STATE AND PROBLEMS OF BREASTFEEDING PROMOTION ACTIVITIES IN PRIVATE HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS) อ. ที่ปรึกษา : ผศ. ประพนธ์ รอดคำดี, 149 หน้า. ISBN 974-582-503-4

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการจัดการทางการพยาบาลของพยาบาลผู้บริหาร และกิจกรรมการพยาบาลของพยาบาลประจำการที่ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำแนกตามการได้รับการอบรม รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในโรงพยาบาล เอกชน กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดการทางการพยาบาลของพยาบาลผู้บริหาร เกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในโรงพยาบาล เอกชน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ทั้งรวมด้านและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดระบบงาน ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการควบคุม
2. การจัดกิจกรรมการพยาบาลของพยาบาลประจำการ เกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในโรงพยาบาล เอกชน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมรายชื่อที่มีการปฏิบัติมากคือ "ชี้แจงให้หญิงตั้งครรภ์ทุกคนทราบถึงประโยชน์และวิธีการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่" และกิจกรรมที่มีการปฏิบัติน้อยคือ "ช่วยแม่ เริ่มให้ลูกดูดนมภายในครึ่งชั่วโมงแรกหลังคลอด"
3. การ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดการทางการพยาบาลของพยาบาลผู้บริหารจำแนกเป็นรายด้านและรวมด้านระหว่างกลุ่มที่เคยรับการอบรมและกลุ่มที่ไม่เคยรับการอบรม เกี่ยวกับการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. การ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดกิจกรรมการพยาบาลของพยาบาลประจำการจำแนกเป็นรายด้านและรวมด้านระหว่างกลุ่มที่เคยรับการอบรมและกลุ่มที่ไม่เคยรับการอบรม เกี่ยวกับการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ "ชี้แจงให้หญิงตั้งครรภ์ทุกคนทราบถึงประโยชน์และวิธีการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่" ข้อ "แสดงให้แม่รู้วิธีเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และวิธีทำให้น้ำนมยังคงมีปริมาณพอ เพียง แม้ว่าแม่และลูกจะต้องแยกกัน" และข้อ รวมด้านกิจกรรมการพยาบาล
5. พยาบาลผู้บริหาร และพยาบาลประจำการส่วนใหญ่รายงานว่า ข้อที่เป็นปัญหาของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ด้านผู้ให้บริการคือ "การมีห้องทารกแรกคลอดปกติเพื่อแยกทารกแรกคลอดไม่ให้อยู่กับแม่หลังคลอดตามกฎระเบียบของโรงพยาบาล" ด้านผู้รับบริการคือ "เจ็บแผลจากการผ่าตัดลูกออกทางหน้าท้อง ทำให้ความต้องการให้นมแม่แก่ลูกลดลง"

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชา (เดิมเป็นภาควิชาพยาบาลศึกษาศาสตร์)
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิติกร นิทรา ใจดี
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ประพนธ์ รอดคำดี
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C143686 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION
KEY WORD: STATE AND PROBLEMS/ BREASTFEEDING PROMOTION ACTIVITIES/ PRIVATE HOSPITALS

NITRA CHAIDEE : STATE AND PROBLEMS OF BREASTFEEDING PROMOTION ACTIVITIES IN PRIVATE HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR: ASST. PROF. BRANOM RODCUMDEE, 149 pp. ISBN 974 - 582 - 503 - 4

The purposes of this research were to study and compare the nursing management and the nursing activities of breastfeeding promotion activities with different breastfeeding training background and also to study the problems of breastfeeding in private hospitals, Bangkok metropolis.

The research findings were as follow

1. The nursing management of breastfeeding promotion activities of the supervisors and head nurses were practiced at the low level in each and all of the following aspects : Planning, Organizing, Directing and Controlling
2. The nursing activities of breastfeeding promotion activities of the staff nurses were practiced in all of the items at the medium level. The nursing activities in item "Inform all pregnant woman about the benefits and management of breastfeeding" was more practiced while "Help mothers initiate breastfeeding within half an hour of birth" was less practiced than others.
3. There was no statistically significant difference at the .05 level between the nursing activities of the staff nurses with different breastfeeding training background.
4. There were statistically significant differences at the .05 level between the nursing activities of the staff nurses with different breastfeeding training background in all of the items and the following items "Inform all pregnant woman about the benefit and management of breastfeeding." and "Show mothers how to breastfeed and how to remain lactation even if they should be separated from their infants."
5. Most of the nurses in private hospital reported that "Having nursery which separate newborn baby from the mother after birth according to the hospital policy" was the problem in breastfeeding promotion of health personnels and "Pain after the caesarean section delivery" was the problem in breastfeeding promotion of health consumers.

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชา (เดิมเป็นภาควิชาพยาบาลศึกษา)ลายมือชื่อนิสิต..... นิตรา ใจดี
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาลลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ร.ร. นอน ๕๐๑ น.ล
ปีการศึกษา ๒๕๓๖ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โสภานนท์ ที่กรุณาให้โอกาสในการทำวิทยานิพนธ์ กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประนอม รอดคำดี อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ อีกทั้งคอยให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. วรณา ปุระโชติ ที่ให้คำแนะนำทางสถิติ คณาจารย์ในคณะพยาบาลศาสตร์ ที่ได้ให้ความรู้เป็นพื้นฐานในการวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 11 ท่าน ที่กรุณาตรวจสอบแก้ไขและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ วีระพงษ์ ฉัตรานนท์ ที่ได้ติดตามและสนใจ เอาใจใส่ ตลอดเวลาที่ทำกรวิจัย ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ฝ่ายกองอบรม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ที่ให้ข้อมูลและช่วยเหลือ โรงพยาบาลเอกชนทั้ง 10 แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่อนุญาตให้เก็บข้อมูล พยาบาลทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม รวมทั้ง พี่ ๆ เพื่อน ๆ และผู้ร่วมงานที่ให้กำลังใจและช่วยเหลืออย่างเต็มที่ อาทิเช่น ครอบครัว วุฒิปรีชา และคุณเบญจวรรณ ป้อมเสมานิกัษ์

ขอขอบคุณโรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียนที่ให้เวลาในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ และกราบขอบพระคุณ คุณเรียบ เรืองพานิช ที่ได้ผลักดันให้ผู้วิจัยมีความตั้งใจในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ แม้จะมีอุปสรรคนานัปการ และสุดท้ายขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้ความรัก ให้ความห่วงใย ทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลัง แก่ผู้วิจัยตลอดเวลา แม้จะไม่ได้เอ่ยชื่อนามไว้ แต่ผู้วิจัยจะจดจำและระลึกถึงน้ำใจของทุกท่านตลอดไป

นิทรา ใจดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ปัญหาของการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
โรงพยาบาลเอกชน.....	11
โรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก.....	15
การจัดการทางการพยาบาล.....	17
กิจกรรมการพยาบาล.....	22
ปัญหาและอุปสรรค.....	42
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	48
ตัวอย่างประชากร.....	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
การหาความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม.....	52
การหาความเที่ยงของแบบสอบถาม.....	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	53
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	56
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	93
อภิปรายผลการวิจัย.....	101
ข้อเสนอแนะ.....	117
รายการอ้างอิง.....	120
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	129
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	134
ประวัติผู้วิจัย.....	149

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรพยาบาลผู้บริหารและพยาบาลประจำการ จำแนกตาม โรงพยาบาล.....	49
2	ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามก่อนและหลังนำไปใช้.....	53
3	จำนวนและค่าร้อยละของแบบสอบถามที่ให้ไปและที่ได้รับคืน.....	54
4	ความมัธยฐานของสถิติจำนวนเตียง และจำนวนการคลอด.....	61
5	ความมัธยฐานของจำนวนทารกและจำนวนเวลาที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่.....	62
6	จำนวนโรงพยาบาลที่กำหนดนโยบายและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	63
7	จำนวนและร้อยละของพยาบาลผู้บริหารและพยาบาลประจำการ จำแนกตาม ตำแหน่งงาน แผนกที่ทำงาน วุฒิการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการ เข้ารับการอบรม.....	65
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการจัดการทางการพยาบาล จำแนกเป็นรายด้าน และรวม.....	68
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการจัดการทางการพยาบาล ด้านการวางแผน จำแนกเป็นรายข้อ และรวม.....	69
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการจัดการทางการพยาบาล ด้านการจัดระบบงาน จำแนกเป็นรายข้อ และรวม.....	70
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการจัดการทางการพยาบาล ด้านการอำนวยการ จำแนกเป็นรายข้อ และรวม.....	72
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการจัดการทางการพยาบาล ด้านการควบคุม จำแนกเป็นรายข้อ และรวม.....	74
13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนกิจกรรมการพยาบาล จำแนกเป็นรายด้าน และรวม.....	75

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนกิจกรรมการพยาบาล ในระยะตั้งครรภ์ ด้านการชี้แจงให้หญิงตั้งครรภ์ทุกคนทราบถึงประโยชน์ และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำแนกตามรายชื่อและรวม.....	76
15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนกิจกรรมการพยาบาล ในระยะคลอด ด้านการช่วยแม่เริ่มให้ลูกดูดนมภายในครึ่งชั่วโมงแรกหลังคลอด จำแนกตามรายชื่อ และรวม.....	78
16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนกิจกรรมการพยาบาลในระยะ หลังคลอด ด้านการแสดงให้เห็นวิธีเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และวิธีทำให้น้ำนมยังคงมี ปริมาณพอเพียง แม้ว่าแม่และลูกจะต้องแยกกัน จำแนกตามรายชื่อ และรวม.....	79
17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนกิจกรรมการพยาบาลในระยะ หลังคลอด ด้านการไม่ให้อาหาร น้ำ หรืออาหารอื่น แก่ทารกแรกคลอดปกติ นอกจากนมแม่ เว้นแต่จะมีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ จำแนกตามรายชื่อและรวม..	80
18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนกิจกรรมการพยาบาล ในระยะหลังคลอด ด้านการให้แม่และลูกอยู่ในห้องเดียวกันตลอด 24 ชั่วโมง จำแนกตามรายชื่อ และรวม.....	82
19	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนกิจกรรมการพยาบาล ในระยะหลังคลอด ด้านการสนับสนุนให้ลูกได้ดูดนมแม่ทุกครั้งที่ลูกต้องการ จำแนกตามรายชื่อและรวม.....	83
20	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนกิจกรรมการพยาบาล ในระยะหลังคลอด ด้านการไม่ให้ลูกดูดหัวนมยาง และหัวนมปลอม หรือหัวนมหลอก จำแนกตามรายชื่อและรวม.....	84
21	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนกิจกรรมการพยาบาล ในระยะหลังคลอด ด้านการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มสนับสนุนการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ จำแนกตามรายชื่อและรวม.....	85

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
22	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการจัดการทางการพยาบาลของ พยาบาลผู้บริหาร ตามการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำแนกเป็นรายด้านและรวม.....	86
23	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาล ของพยาบาลประจำการ ตามการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำแนกเป็นรายด้านและรวม.....	87
24	จำนวนและร้อยละของพยาบาลผู้บริหาร และพยาบาลประจำการที่รายงาน ปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ด้านผู้ให้บริการ จำแนกเป็นรายข้อ.....	89
25	จำนวนและร้อยละของพยาบาลผู้บริหาร และพยาบาลประจำการที่รายงาน ปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ด้านผู้รับบริการ จำแนกเป็นรายข้อ.....	91

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารนิเทศภาพ

ภาพ	หน้า
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	47

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย